
**Problem odpowiedzialności karnej
za zbrodnie wojenne
w pracach rządu polskiego
na emigracji
(1939–1945)**

Dominika Uczkiewicz

**Problem
odpowiedzialności karnej
za zbrodnie wojenne
w pracach rządu polskiego
na emigracji
(1939–1945)**

Wydawnictwo Naukowe
SCHOLAR

Warszawa 2022

Recenzje: prof. dr hab. Marek Maciejewski, prof. dr hab. Piotr Madajczyk

Redakcja i korekta: Jerzy Lewiński

Projekt okładki i layoutu: Zofia Herbich

Zdjęcie na okładce przedstawia wspólne posiedzenie rządu RP i Rady Narodowej, 1940 r. Od prawej widoczni: premier Władysław Sikorski, minister Henryk Strasburger, Stanisław Kot, poseł Ignacy Schwarzbart, gen. Józef Haller; fot. Czesław Datka, zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Copyright © by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2022

Copyright © by Instytut Solidarności i Męstwa, Warszawa 2022

ISBN 978-83-66849-96-9

ISBN 978-83-66849-97-6 (ebook)

doi 10.7366/9788366849976

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Instytut Solidarności i Męstwa

im. Witolda Pileckiego

ul. Foksal 17

00-372 Warszawa

instytutpileckiego.pl

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa

tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21

dział handlowy: jak wyżej w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: Dariusz Piskulak

Wydrukowano w Polsce

Spis treści

Wstęp	11
--------------	-----------

Rozdział 1. Geneza	21
1.1. Geneza	21
1.2. Początki rozwoju prawa karnego międzynarodowego	27
1.3. Rozwój prawa karnego międzynarodowego w dwudziestoleciu międzywojennym	31
1.4. W odrodzonej Polsce	35

Rozdział 2. Początki polityki rządu polskiego na emigracji wobec problemu odpowiedzialności karnej za zbrodnie wojenne	46
2.1. Pierwsze deklaracje	47
2.2. Prawo wobec „ustawowego bezprawia”	51
2.3. Organizacja struktur rządowych odpowiedzialnych za realizację polityki ścigania i karania nazistowskich zbrodniarzy wojennych	73

Rozdział 3. „Przełomowy” rok 1942. Ogłoszenie *Deklaracji*

z Pałacu św. Jakuba 92

- 3.1. Projekt wspólnej deklaracji rządu brytyjskiego i rządów państw okupowanych 93
- 3.2. Konferencje rządów państw okupowanych w polskim MSZ i prace nad tekstem wspólnej deklaracji o zbrodniach niemieckich 96
- 3.3. Deklaracja z Pałacu św. Jakuba 101
- 3.4. Znaczenie *Deklaracji z Pałacu św. Jakuba* 104
- 3.5. Polska akcja informacyjna w 1942 roku 107
- 3.6. Rok 1942. Zacieśnienie współpracy rządów państw okupowanych 112
- 3.7. Komisja Międzyalianska ds. Zbrodni Wojennych (Inter-Allied Commission on the Punishment of War Crimes) 118
- 3.8. Starania o wypracowanie wspólnej polityki państw alianckich wobec problemu odpowiedzialności karnej za zbrodnie wojenne 123

Rozdział 4. Dokumentowanie zbrodni 130

- 4.1. „Kartoteka niemiecka” 131
- 4.2. Biuro ds. Zbrodni Wojennych rządu polskiego na emigracji 141
- 4.3. Projekt dekretu prezydenta RP o zbieraniu i zabezpieczaniu dowodów zbrodni wojennych 149
- 4.4. Biuro ds. Zbrodni Wojennych. Sekcja ds. zbrodni popełnionych na ludności żydowskiej 155
- 4.5. Prace Delegatury Biura ds. Zbrodni Wojennych w Szkocji 159
- 4.6. Utworzenie grup oficerów łącznikowych ds. zbrodni wojennych przy SHAEF 164
- 4.7. Komisje badawcze Ministerstwa Sprawiedliwości 167
- 4.8. Polski Instytut Źródłowy w Lund 175

Rozdział 5. Prace legislacyjne i reakcje środowisk

	prawniczych	179
5.1.	Ministerstwo Sprawiedliwości. Koncepcje Wacława Komarnickiego	182
5.2.	Prace nad tekstem <i>Dekretu Prezydenta RP o odpowiedzialności karnej za zbrodnie wojenne</i>	191
5.3.	Stanowisko Departamentu Sprawiedliwości Delegatury Rządu na Kraj i projekty krajowe	222
5.4.	Trzy dekrety	232
5.5.	Reakcje emigracyjnych środowisk prawniczych i akademickich	235

Rozdział 6. Współpraca rządu polskiego na emigracji z Komisją Narodów Zjednoczonych ds. Zbrodni Wojennych

6.1.	Geneza. Prace Cambridge Commission on Penal Development and Reconstruction i London International Assembly	251
6.2.	Utworzenie Komisji Narodów Zjednoczonych ds. Zbrodni Wojennych	252
6.3.	Organizacja i zakres prac Komisji Narodów Zjednoczonych ds. Zbrodni Wojennych	257
6.4.	Współpraca rządu polskiego na emigracji z Komisją Narodów Zjednoczonych ds. Zbrodni Wojennych	259
6.5.	Wobec Norymbergi	265
		281

Zakończenie

Wykaz skrótów	291
Bibliografia	293
Indeks nazwisk	295
	311